

Lorna Bartram upplevde ofta att hon som finlandssvensk inte blev förstådd när hon pratade sitt modersmål i Helsingfors. Erfarenheten blev en drivkraft för att jobba med kommunikation och integration. FOTO: HEIDI HAKALA/SPT

Vården är ofta det första flyktingar möter

● **Människor på flykt är en utmaning för vården – läget är ofta akut och man delar inte språk. I Sverige har finlandssvenska Lorna Bartram varit med och utvecklat integrationsverktyget Kom hit flykting.**

SVERIGE. Det så kallade "vårdknippet" ser rätt anspråkslöst ut. Det är ett block med bilder på olika vårdssituationer – till exempel vaccinerings, blodprov eller urinprov – och text på svenska samt ett annat språk per sida. Vårdknippet hakas fast i en jojo på läkarrocken, tillsammans med till exempel idbrickan. Det så kallade bildstödet kan sedan användas för att kommunicera med människor på flykt.

Lorna Bartram, som är språkvetare, visar hur vårdknippet fungerar. Hon pekar från bild till bild: –En läkare kommer snart, nu ska du röntgas, du får inte dricka och äta... Idén till bildstöden kom med flyktingkrisen 2015. Ekenäsfödda Bartram hade studerat arabiska i några år och var då inne på sitt sista år i magisterutbildningen – hon var en av de få som fortsatt läsa arabiska på magisternivå.

–Grundkurserna i arabiska är det många som söker till, många har koppling till något arabiskt land, men sedan tunnas det ut. På kandidat- och magisternivå var vi väldigt få, man kan vara tre personer i en klass, säger Bartram.

Under 2015 ansökte 162877 personer om asyl i Sverige, vilket var

dubbelt så många som året innan. Flyktingarna som kom till Göteborg passerade alla genom centralstationen. Där möttes de av svenska hjälporganisationer som delade ut basvaror, visade var de kunde duscha, äta, dricka och ladda sina telefoner.

Många av flyktingarna pratade inte engelska och organisationerna försökte kommunicera med bildstöd. Bartram, som varje dag passerade förbi centralen på väg till universitetet, tyckte att idén var bra, men noterade att många av översättningarna var bristfälliga.

–Så jag gick fram och sade: "Det här är jättebra, men inte helt rätt. Kan jag hjälpa er?"

I dag jobbar hon heltid med projektet Kom hit flykting vid Sahlgrenska universitetssjukhuset i Göteborg. För att ta reda på vilken vokabulär man behöver i en vårdssituation träffade hon vårdpersonal och skapade ordlistor utifrån vad de berättade.

Nu finns bildstöd för flera olika områden inom vården, bland annat förlossning, könsstympning, onkologi, vaccinerings och mammografi.

VERKTYGET HAR utvecklats för att underlätta kommunikation inom vården, men kunde i princip utvecklas för vilket område som helst.

–Många flyktingar som kommer hit har inte engelska som sitt andra språk, vilket blir en stor utmaning för vårdpersonalen. I teorin har man rätt till en tolk och till att få information på sitt eget språk, men i praktiken uppstår ofta situationer då man inte förstår varandra.

Det påminner lite om läget i Finland, där man som svenskspråkig i teorin alltid ska få träffa en svenskspråkig läkare, men man i praktiken ofta sitter och försöker beskriva sina symtom på knagglig finska.

Projektet Kom hit flykting

- Kom hit flykting är ett kommunikationsstöd i vårdssituationer. Det är ett hjälpmedel i form av bildstöd som används för att kommunicera med människor på flykt.
- Materialet finns översatt till tio språk och kan användas som komplement till tolk.
- Materialet är fritt för vem som helst att ladda ner, skriva ut och använda och hittas på kom-hit.se. Där finns 200 bildstöd för olika

Bartram säger att verktyget med fördel kunde användas också i Finland, mellan svensk- och finsktalande. Som finlandssvensk säger hon att hon kan relatera till känslan av att vara begränsad då man inte får prata sitt eget språk, särskilt när familjen bodde i Helsingfors.

–Jag sympatiserar med den erfarenheten och det var också därför jag flyttade till Sverige efter gymnasiet.

Hjälpmedlet finns tillgängligt på nätet och kan laddas ner av vem som helst, även i Finland. Nättrafiken visar att hjälpmedlet används aktivt inom hälso- och sjukvården på Åland, säger Bartram.

Syftet med verktyget är inte att ersätta – utan att komplettera – en tolk. Tolkar finns inte alltid tillgängliga och väldigt få är auktoriserade sjukvårdstolkar.

–På arabiska finns det några få i hela Sverige. Många tolkar som saknar utbildning inom vårdvokabulär har haft nytta av bildstöden.

Bildstöd kan också underlätta för flyktingar att till exempel prata om könsstympning, våldtäkt eller våld i nära relationer.

vårdssituationer.

- I dagsläget utgår alla bildstöd från svenskan, vilket gör det lätt för finlandssvenskar att använda. Däremot finns i nuläget inget svensk-finskt bildstöd, men det kan lätt översättas.
- Projektet, som drivs av Dart (kommunikations- och dataresurscenter) vid Sahlgrenska universitetssjukhuset i Göteborg, pågår till årsskiftet.

–En bild kan också visa att något annat tänkt på det och att det är helt normalt att prata om det i den här situationen, säger Bartram.

ATT PEKA på en bild för att kommunicera är en rätt grundläggande idé och något man gör redan med barn. Varför har ett hjälpmedel i form av bildstöd inte tagits i bruk tidigare?

–Det används redan mycket inom kommunikation med personer med funktionsnedsättning. Men vi tror att bilder är bra för att många kan relatera till dem, också barn. Bildstöd används inom andra områden, det nya med Kom hit flykting är att verktyget är flerspråkigt och utvecklat för vården.

Vårdpersonal använder ofta översättningstjänsten google translate i sitt yrke, men det kan innebära risker då man inte har någon aning om vad det står på det andra språket.

–Här har man åtminstone bilden som gemensam referenspunkt. Det här verktyget kommer aldrig att vara heltäckande, men genom att i sitt bemötande använda bildstöd kan man visa att man bryr sig och vill kommunicera. **SPT-HEIDI HAKALA**

Det här gör minister-rådet i EU

Som ordförandeland representerar Finland alla EU:s ministrar i förhandlingar med EU-parlamentet och kommissionen.

Den första juli blir Finland ordförande för Europeiska unionens råd. Rådet kallas även för ministerrådet eftersom det består av alla EU-medlemsländers ministrar inom ett visst område, till exempel försvarsministrar eller finansministrar.

Ministerrådet godkänner lagar tillsammans med EU-parlamentet. Finlands ordförandeskap samordnas med två andra länders ordförandeskap den ena av dem är Rumänien som har ordförandeskapet ett halvt år innan Finlands ordförandeskap och Kroatien som har ordförandeskapet ett halvt år efteråt.

Systemet kallas för en trio och har skapats för att länderna ska kunna samordna en gemensam vision för vad de vill genomföra under sin tid som ordförandeland.

Ministerrådet kan inte föreslå lagar eftersom endast kommissionen har befogenhet att göra det.

Ordförandelandets uppgifter Som ordförandeland har Finland makt att företräda ministerrådet i förhandlingarna med EU-parlamentet och kommissionen.

Därför är det viktigt för ordförandelandet att medlemsländerna kan samsas i ministerrådet om en gemensam åsikt så att det finns ett tydligt gemensamt ställningstagande som ordförandelandet kan utgå ifrån. Vissa känsliga frågor kräver enhällighet i rådet.

En annan av ordförandelandets uppgifter är att leda diskussionerna om EU:s årliga budget som ska godkännas av ministerrådet och EU-parlamentet.

En tredje uppgift som ordförandelandet har är att leda ministerrådets möten. Finland har planerat in sex inofficiella ministermöten och tre av dem är i juli. Den fjärde juli möts EU:s konkurrenskraftsministrar, den elfte juli möts miljö- och klimatministrarna och den artonde juli möts justitie- och inrikesministrarna.

SPT-LUKAS KALLENBERG

Man planerade attack mot USA

BELGIEN. Belgiska myndigheter har gripit en man misstänkt för att ha planerat en attack mot USA:s ambassad i Bryssel, meddelar landets åklagarmyndighet. "Den misstänkte har frihetsberövats då han förberett en attack som kan kopplas till en terrorhandling", uppger den federala åklagarmyndigheten.

Den misstänkte som endast beskrivs som "M G" ska ha framträtt inför domstol på måndagsmorgonen. Personen nekar till att ha varit inblandad i några attackplaner.

Åklagarmyndigheten låter samtidigt hälsa att några övriga uppgifter om fallet för närvarande inte kommer att ges.

TT-AFP-REUTERS